

13 Detektivové argumentačních faulů

Témata: **kritické myšlení,**
mediální gramotnost

- Věková kategorie:** 15+
- Počet účastníků:** až 20 osob
- Doba trvání aktivity:** 60 minut
- Metody školení:** diskuse, skupinová práce, reflexe
- Cíle aktivity:**
- vyjmenovat a popsat některé druhy argumentačních faulů,
  - uvést příklady některých typů argumentačních faulů,
  - všimnout si používání argumentačních faulů v komunikaci,
  - diskutovat o reakcích na argumentační fauly,
  - poznat své vlastní motivy a myšlenkové pochody při argumentaci.
- Materiály:**
- charakteristiky argumentačních faulů (příloha 1), obrázky argumentačních faulů (příloha 2) - vytiskněte a vystříhnete pro každou skupinu,
  - témata a názvy argumentačních faulů (příloha 3) – vytiskněte a vystříhnete pouze jednou,
  - leták pro každého účastníka školení.
- Klíčová slova:** komunikace, kritické myšlení, zdroje informací, argumentace, argumentační fauly

Průběh aktivity:

1. Účastníci budou seznámeni s tématem aktivity – argumentačními fauly. V diskusi zjišťujeme, jak se na téma dívají a jak ho vnímají:

- *Co si představujete pod pojmem argumentační faul? Co je argument a co je faul?*
- *Odkud čerpáte informace o dění ve světě? (sociální sítě, přátelé, média, rodina, internet, publikace atd.)*
- *O čem se podle vás v současnosti ve společnosti nejvíce mluví? Společně s účastníky můžeme vytvořit myšlenkovou mapu témat, která v dnešní společnosti nejvíce rezonují.*
- *Zapojujete se někdy do diskusí na tato témata (ať už přímou diskusí, nebo komentáři ve virtuálním světě)?*

2. Po úvodní diskusi se podíváme na chyby, kterých se dopouštíme v argumentaci

Témata

Věková kategorie

15+

Velikost skupiny

až 20 osob

Čas

60 Minut

nejen my, ale i lidé kolem nás, média, známé osobnosti a politici. Rozdělte účastníky do skupin po 4 až 5 členech.

Každé skupině dejte rozstříhané papíry s charakteristikami argumentačních faulů (příloha 1) a všechny piktogramy z přílohy 2. Členové skupiny se snaží splnit úkol: porozumět jednotlivým argumentačním faulům, společně o nich diskutovat a přiřadit k charakteristice odpovídající obrázky s označením argumentačního faulu. Je možné, že jedné charakteristice bude odpovídat více než jeden obrázek, protože argumentační fauly se do jisté míry významově překrývají. Skupiny mají na splnění úkolu 15–20 minut. Lektor si všímá práce ve skupinách, může vysvětlovat nejasnosti a odpovídat na otázky.

3. Po dokončení práce všech skupin společně zkontrolujeme správnost přiřazení argumentačních faulů a jejich charakteristik a prodiskutujeme případné nejasnosti. Obrázky a definice mohou skupiny nalepit na větší papír a použít je jako podklad pro další úkol. Nebo lektor rozdá leták s argumentačními fauly a jejich popisem.

4. Účastníci se vrátí do svých skupin a z každé obálky, kterou jim lektor nabídne, si vylosují dva papírky. Obálky i papírky mohou být barevně rozlišené. V jedné z obálek jsou témata, na která budou skupiny vytvářet argumentační fauly, v druhé jsou názvy argumentačních faulů (rozstříhaná příloha 3). Každá skupina si náhodně vylosuje 1–2 papírky z každé ze dvou obálek. Jejich úkolem je vymyslet co nejlepší příklad daného argumentačního faulu v rámci dotčeného tématu. Pokud potřebujeme zaměřit pozornost na jedno téma, můžeme zadat jediné téma a účastníci si vylosují pouze argumentační faul. Lektor si může vymyslet i jiná témata podle potřeb výuky. Můžeme také použít témata z myšlenkové mapy, která byla vytvořena během evokace. Při tvorbě příkladu argumentačního faulu mají účastníci možnost vrátit se k definici i příkladu z předchozího úkolu nebo letáku.

5. Ve společném kruhu skupiny představí své příklady argumentačních faulů. V případě potřeby mohou ostatní účastníci doplnit další příklady, nebo přeformulovat konkrétní příklad tak, aby odpovídal charakteristice daného argumentačního faulu. Společně diskutujeme o argumentačních faulech, doplňujeme chybějící informace, nebo je s pomocí účastníků shrneme.

Otázky k diskusi:

- *Připadaly vám některé fauly povědomé? Kde jste se s nimi setkali?*
- *Znáte nějaké další argumentační fauly? Jaké?*
- *Proč se jim říká fauly?*
- *Jak se můžeme proti takovým faulům bránit? Jak bychom na ně měli reagovat?*
- *Používáte někdy argumentační fauly (úmyslně/neúmyslně)? Jaké jsou nejčastější? V jaké situaci?*

Závěrečná analýza:

- *Který z úkolů byl pro vás obtížnější? Přiřadit faul k charakteristice, nebo vymyslet argumentační faul? Proč?*
- *Co jste si uvědomili při plnění úkolů ve skupinách?*
- *Jak využijete informace, které jste se během této aktivity dozvěděli?*

Varianty aktivity:

– Jednotlivé argumentační fauly a jejich definice mohou být umístěny na viditelném místě ve školící místnosti a v případě vícefázového školení se k nim lze vracet. Můžeme dát účastníkům za úkol, aby během týdne přinesli příklady těchto faulů (výstřižky z časopisů, novin, reklam, ...) a umístili je na místo vyhrazené pro fauly.

Zdroj: ČAJKA, A., BIOLEK, J., a kol., *Komu patří zem, Metodická příručka globálního vzdělávání pro učitelov*. Bratislava: Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica, 2019. ISBN 978-80-972962-5-4

PŘÍLOHA

Příloha č. 1

(rozstříhat)

Mluvčí se snaží získat podporu pro svůj argument tvrzením, které vyvolává strach z alternativy.
Účelem tohoto argumentačního faulu je odvést pozornost k jinému, nesouvisejícímu tématu. Název byl inspirován příběhem, v němž uzený sled' tažený loveckým revírem umožnil přesměrování psů na falešnou stopu.
Nahrazení argumentu oponenta novým, zkresleným nebo přehnaným tvrzením. Druhá strana předstírá, že reaguje na váš argument, ale ve skutečnosti ho tlačí do absurdní pozice, kterou vy neobhajujete.
Postup, kdy je skutečnost A prezentována jako počátek posloupnosti událostí B, C, D, ... a kdy z argumentu vyplývá, že A implikuje D. Jedná se o pokus vyvolat strach z dané posloupnosti, aniž by dotyčná osoba předložila důkazy prokazující nezbytnou souvislost mezi událostmi.
Obhajuje tvrzení tím, že s ním ostatní, většina nebo všichni, souhlasí, nebo věří, že je pravdivé. Skutečnost, že tvrzení je dobře známé, nemá na jeho správnost žádný podstatný vliv. Často se tento faul odvolává na to, co tvrdí všichni. Především chybí důkaz, že to říkají všichni, a i když to říkají všichni, není to důkaz, že je to pravda.
Vyvozování obecných závěrů a předpokladů na základě velmi malého a omezeného souboru zkušeností, faktů nebo případů.
Faul spočívá v tom, že člověk operuje s nevysloveným předpokladem, že vše, co má kořeny v minulosti, je dobré, nebo pravdivé. Předpokládá také, že minulé důvody pro zavedení daných tradic jsou stále relevantní i v současnosti. To, že se něco stalo v minulosti, neznamená, že to bylo správné. Takový argument v diskusi neobstojí; situaci je třeba posuzovat podle aktuálního stavu věcí v současném kontextu.
Namísto argumentace protistrana hodnotí jeho předkladatele, napadá jeho vlastnosti, vzhled, osobní historii,...
Tento faul záměrně rozděluje problematiku na dva extrémy, aniž by připustil možnost neutrálního názoru, ale i jiných možností a kompromisů.
Spojuje žádoucí výrok s pozitivním hodnocením a vyvolává dojem, že jeho odmítnutím se oponent automaticky zařadí do opačné skupiny.

Příloha č. 2 – obrázky s názvy sporných faulů (rozstříhat)

<p>Apel na strach</p> 	<p>Apel na tradice</p>
<p>Červený sled</p> 	<p>Falešné dilema</p>
<p>Slaměný panák</p> 	<p>Ukvapené zobecnění</p>
<p>Šikmá plocha</p> 	<p>Společenský apel</p>
<p>Útok na osobu</p> 	<p>Hodnotící výrok</p>

Příloha č. 3

(rozstříhat)

Téma	Argumentační faul
Škola by neměla začínat dříve než v 9:00 hodin ráno.	Ukvapené zobecnění
Změna klimatu není způsobena lidmi.	Červený sled
Školní docházka by měla být dobrovolná.	Společenský apel
Červená versus zelená jablka.	Šikmá plocha
Právo vlastnit zbraň.	Apel na strach
Život ve městě je lepší než na venkově.	Slaměný panák
Alkohol a cigarety by měly být prodávány i osobám mladším 18 let.	Hodnotící výrok

Leták pro účastníky

ARGUMENTAČNÍ FAULY (nebo klamy) jsou taková tvrzení, jejichž hlavním cílem je porazit oponenta v debatě, bez ohledu na pravdivost nebo logiku předkládaných argumentů. Podstatou argumentačního faulu je obvykle rafinované porušení pravidel logického uvažování, jednání na základě emocí místo rozumu, případně obojí. Pokud jsou používány záměrně a vědomě, bývají oblíbenou součástí argumentace propagandistů a manipulátorů, ale často je používáme nevědomě všichni, když hájíme svůj názor a nedáváme si dost pozor. Pak je nazýváme argumentačními omyly.

Příklady argumentačních faulů:

Apel na strach

Mluvčí se snaží získat podporu pro svůj argument tvrzením, které vyvolává strach z alternativy.

Příklad: „*Dej mi tu mapu, nebo se ztratíme!*“

Červený sled

Účelem tohoto argumentačního faulu je odvést pozornost k jinému, nesouvisejícímu tématu. Název byl inspirován příběhem, v němž uzený sled tažený loveckým revírem umožnil přesměrování psů na falešnou stopu.

Příklad: „*Nechápu, proč ochráncům přírody vadí nová přehrada, protože až bude postavena, spousta stavebních dělníků a jejich rodin získá slušné živobytí.*“

Slaměný panák

Nahrazení argumentu oponenta novým, zkresleným nebo přehnaným tvrzením. Druhá strana předstírá, že reaguje na váš argument, ale ve skutečnosti ho tlačí do absurdní pozice, kterou vy neobhájíte.

Příklad: „*Říkáte, že Izrael by měl zastavit výstavbu nových osad na Západním břehu Jordánu. Takže tvrdíte, že Izrael nemá právo být národním státem?*“

Šikmá plocha

Postup, kdy je skutečnost A prezentována jako počátek posloupnosti událostí B, C, D, ... a kdy z argumentu vyplývá, že A implikuje D. Jedná se o pokus vyvolat strach z dané posloupnosti, aniž by dotyčná osoba předložila důkazy prokazující nezbytnou souvislost mezi událostmi.

Příklad: „*Pokud necháme psy volně pobíhat v parcích, budou je lidé brát bez košíků do autobusů a brzy i do letadel, a to už je jen krůček k tomu, aby pokousali pilota a způsobili leteckou katastrofu.*“

Společenský apel

Obhájí tvrzení tím, že s ním ostatní, většina nebo všichni souhlasí, nebo věří, že je pravdivé. Skutečnost, že tvrzení je dobře známé, nemá na jeho správnost žádný podstatný vliv. Často se tento faul odvolává na to, co tvrdí všichni. Především chybí důkaz, že to říkají všichni, a i když to říkají všichni, není to důkaz, že je to pravda.

Příklad: „*Bůh existuje, to ví každý.*“

Ukvapené zobecnění

Vyvozování obecných závěrů a předpokladů na základě velmi malého a omezeného souboru zkušeností, faktů nebo případů.

Příklad: „*Ekonomové neumějí psát deseti prsty. Jednoho jsem znal a ten si při tom málem zlomil ruce.*“

Apel na tradice

Faul spočívá v tom, že člověk operuje s nevysloveným předpokladem, že vše, co má kořeny v minulosti, je dobré nebo pravdivé; předpokládá také, že minulé důvody pro zavedení daných tradic jsou stále relevantní v současnosti. To, že se něco stalo v minulosti, neznamená, že to bylo správné. Takový argument v diskusi neobstojí; situaci je třeba posuzovat podle aktuálního stavu věcí v současném kontextu.

Příklad: „*Když to funguje už pět let, musí to být dobré. Pokud v tom budeme pokračovat, nic se nestane.*“

Útok na osobu

Namísto argumentace protistrana hodnotí jeho předkladatele, napadá jeho vlastnosti, vzhled, osobní historii, ...

Příklad: „*Stačí se podívat na tvou profilovou fotku a je mi jasné, proč plácáš takové nesmysly.*“

Falešné dilema

Tento faul záměrně rozděluje problematiku na dva extrémy, aniž by připustil možnost neutrálního názoru, ale i jiných možností a kompromisů.

Příklad: „*Kdo mě nepodporuje, je můj nepřítel.*“ (Jsou lidé, kterým je to jedno.)

Hodnotící výrok

Spojuje žádoucí výrok s pozitivním hodnocením a vyvolává dojem, že jeho odmítnutím se oponent automaticky zařadí do opačné skupiny.

Příklad: „*Klaudie je nejkrásnější žena na světě.*“ (zdá se, že výrok vyjadřuje objektivní realitu, nikoliv osobní názor)